

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Komorni cikel 2018/2019

4. abonmajski koncert

Dvorana Union, Maribor, 14. marec 2019 ob 19.30

IRENA KAVČIČ, flavta
TOMMASO LONQUICH, klarinet
KVARTET ZAÏDE
IZTOK HRASTNIK, kontrabas

SPORED

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Kvartet za flavto in godala št. 1 v D-duru, KV. 285

I. Allegro

II. Adagio

III. Rondo

Jan Sibelius (1865–1957)

En Saga, za flavto, klarinet in godalni kvartet (prir. G. Barrett)

Wolfgang Amadeus Mozart

Kvintet za klarinet in godala v A-duru, KV. 581

I. Allegro

II. Larghetto

III. Menuetto

IV. Allegretto con variazioni

György Ligeti (1923–2006)

*Stari madžarski salonski plesi, za flavto,
klarinet in godalni kvintet*

I. Andante

II. Allegro–Trio. Pochissimo meno mosso

III. Andantino maestoso–Trio

IV. Allegro moderato

Na nocojšnjem sporedu sta dve komorni deli za godala in pihalni inštrument **Wolfganga Amadeusa Mozarta** (1756–1791), v ozadju obeh pa se razkriva skladateljev specifičen odnos do vsakega pihala posebej. V Mozartovem otroštvu je bil klarinet še nov inštrument, njegova barva zvoka, še posebej srednjega in nizkega registra, pa je skladatelja tako očarala, da ga je odločilno integriral v standardno orkestrsko zasedbo. Osvobodil ga je njegove nekdanje fanfarne vloge in ga kot melodični inštrument začel obravnavati samostojno. Nasprotno pa je bila flavta dobesedno kraljevski inštrument – navduševala je tako Friderika Velikega kot Jurija III. Britanskega – vendar Mozart, vsaj kot kaže korespondenca, ni kazal pretiranega navdušenja zanjo. Skladateljeve osebne preference pa vendarle zbledijo ob poslušanju obeh del; vsako je mojstrovina *per se*. Medtem ko je kvartet s flavto zgodnje, po slogu bolj koncertantno delo, s flavto v ospredju, čeprav niti violina niti viola nista povsem podrejeni solistu, pa je kvintet s klarinetom pozno komorno delo, osvobodjeno koncertantnega značaja. V delu, kjer je klarinet prvi med enakimi, Mozart med drugim razkriva dotlej neznane glasbene potenciale tega inštrumenta.

Okoliščine nastanka *Kvarteta za flavto, violino, violi in violončelo v D-duru, KV. 285*, se vežejo na Mozartov prihod v Mannheim, koncem leta 1777. Namen potovanja, na katerega se je odpravil samo z materjo, je bil zagotoviti si zaposlitev na enem od evropskih dvorov. Mannheim je bil poleg Münchna in Pariza eno od treh načrtovanih postajališč, kjer se je Mozart zadržal pet mesecev. Predvsem pa je bil Mannheim prepoznavno glasbeno središče z enim takrat najboljših orkestrrov v Evropi in umetnosti naklonjenim volilnim knezom. Kot na marsikaterem potovanju je bilo tudi v ozadju tega vzpostavljanje stikov s pomembnimi in vplivnimi osebnostmi takratnega časa ter možnost zaslužka. V Mannheimu je Mozart spoznal bogatega nizozemskega trgovca, ljubiteljskega glasbenika flautista Willema van

Brittna DeJonga (ali DeJeana, kot ga je poimenoval v svojih pismih). Ta je pri Mozartu z navdušenjem naročil več del: tri koncerte za flavto in orkester ter tri kvartete za godala in flavto, a je Mozart dokončal le dobro polovico – poleg dveh koncertov še kvartet KV. 285. Razlogov za to je bilo najbrž več, vsekakor pa ni zanemarljiv tudi ta, da se mu je delo na omenjenem *projektu* upiralo. Zakulisje nastanka kvarteta pa ob poslušanju lahkotnega in igrivega tritavčnega dela postane povsem nepomembno.

Vzgbig za nastanek del za klarinet je bil v primerjavi z deli za flavto drugačen. Dela za klarinet je navdihovalo igranje Antona Stadlerja, klarinetista dunajske dvorne kapele, ki je bil med drugim, tako kot Mozart, tudi član prostozidarske lože. Stadlerju je Mozart posvetil tako *Kvintet* (1789) kot znameniti *Koncert za klarinet in orkester v A-duru, KV. 622*.

V *Kvintetu za klarinet in godalni kvartet v A-duru, KV. 581* Mozart razkriva muzikalne razsežnosti klarineta, njegov subtilen in zaobljen ton, jasne in čiste globine ter gibkost zvoka. Obravnava ga kot enakovredni del glasbene fakture. Lepota zvoka je po eni strani posledica bogastva privlačnih glasbenih idej in mojstrskega dela z njimi, po drugi pa izhaja tudi iz skladateljeve veščine iskanja ravnovesja med zvočno barvo in tehničnimi zmožnostmi klarineta ter godal. V tem (pionirskem) delu je Mozartu uspelo ustvariti mojstrovino, ki je v takšni zasedbi našla svoje nadaljevanje šele v Brahmovem kvintetu, in sicer sto let pozneje.

Uvodni stavek je sonatni in pripravlja ton celotnega dela; medtem ko prva tema med godali in klarinetom zavzema komplementarno, pa druga, po značaju mila, v klarinetu izzvani še posebej ganljivo, nad prefinjenim sinkopiranim utripom pa slišimo njeno podobo v molu. Drugi stavek, larghetto, je zamaknjena *arija*. Tretji stavek je menuet, ki vsebuje dva tria (menuet–trio I–menuet–trio II–menuet) in znotraj celote se uresničujejo trije značaji – zmerni utrip dvornega plesa, avriozna subtilnost in rustikalnost ljudskega

landlerja. Finale je tema z variacijami; hudomušen, razgiban in bogat, hkrati pa resnoben stavek.

Osrednja osebnost finske glasbe druge polovice 19. in začetka 20. stoletja, največji finski simfonik in pomemben predstavnik simfonije prve polovice dvajsetega stoletja, **Jean Sibelius** (1865–1957), je na glasbeno prizorišče vstopil kot avtor simfoničnih pesnitev. Mednarodni sloves si je zagotovil s simfonijami ter se v dvajsetih letih 20. stoletja s prizorišča umaknil prav tako s simfonično pesnitvijo; poslej je ostal zgolj opazovalec glasbenih tokov svojega časa. Značaj Sibeliusovih zgodnjih del karakterizira nacionalna nota in čeprav se je v poznejši ustvarjalnosti od nje distanciral, je skladateljevo ime ostalo močno povezano z idejo nacionalnega v glasbi, nenazadnje tudi zaradi recepcije Sibeliusove ustvarjalnosti v domovini. Njegov prispevek k oblikovanju finske glasbene identitete razkrivajo že zgodnja dela, v teh pa se na več ravneh veže na *finsko*: navdih prihaja iz finske mitologije, nacionalnega epa Kalevala, iz ljudske pesmi (Sibelius nikoli ne citira, pač pa njen značaj transformira v svoj glasbeni jezik) in nenazadnje finske kulture. Ob vsem omenjenem je pomemben Sibeliusov odnos do naravnih lepote Finske; zavest o njeni veličastnosti prepleta z lastno intimo, osebnim doživljanjem vsakdana in z domišljijo, ki se napaja v neusahljivem vrelcu legend.

Simfonična pesnitev *En Saga*, kar v švedščini pomeni pravljica, nedvomno priziva zunanje asociacije (mitologijo, literaturo, naravo), po drugi strani pa jo je skladatelj opredelil kot delo brez programa. "En Saga je psihološko moje najgloblje delo. Pritrdim lahko, da vsebuje celotno mojo mladost in z njo številne boleče izkušnje. Je izraz stanja uma. Prav zato so mi kakršnakoli programska pojasnjevanja tuja." Delo je nastalo leta 1892 ter po zapletih doživelo prvo izvedbo leto pozneje. Leta 1902 je skladatelj pesnitev predelal.

Čeprav ne moremo mimo avtobiografske razlage, ki je mimogrede begala številne raziskovalce, je *En Saga* nedvomno preplet kompleksnejših svetov: skladateljevega

osebnega sveta ter z ustvarjalnostjo, ki se je napajala tako v ruski (Čajkovski, Rimski-Korsakov) kot nemški (Richard Strauss) tradiciji ter determiniranostjo domačega okolja.

Gradivo se naslanja na ljudsko izročilo, prisotna je raba ostinatov in krožnih repetitivnih motivov, pogosto skromnega melodičnega obsega. Za glasbeno dogajanje so bolj značilne silovite ritmične in dinamične spremembe kot pa mehki prehodi med deli. Sibelius vpenja gradivo v obsežno in zapleteno shemo ekspozicija-izpeljava-repriza, ter ustvarja dinamični lok široke epske glasbene pripovedi.

Simfonično pesnitev *En Saga* je za flavto, klarinet in godalni kvintet priredil klarinetist in profesor na univerzi Illinois Gregory Barret, ter pričujočo različico krstno izvedel leta 2003, v dvorani Glasbenega združenja.

Stari madžarski salonski plesi so zgodnje delo **Györgya Ligetija** (1923–2006), nastali v času skladateljevega študija na akademiji za glasbo v Budimpešti. Madžarska je bila tedaj pod železno roko stalinizma, komunistična diktatura pa je z letom 1948 pričela cenzurirati moderno umetnost in s tem tudi glasbo. Če je do leta 1947 Ligeti še lahko pisal svobodno, si je bodočo ustvarjalno svobodo mogel zagotoviti le s pobegom na zahod (1965). V vmesnem obdobju je svojo ustvarjalnost skrtil za podobo ljudske glasbene dediščine. Stik z zahodnoevropsko glasbeno avantgardo, zlasti z elektroakustično glasbo v Kölnu (Stockhausen, Kagel) ter obiski poletnih tečajev v Darmstadt, so Ligetiju odprli iskanja čisto na novo. V takrat prevladujočem serializmu ni našel navdiha, pač pa je pričel ustvarjati dela z velikimi vrtinčastimi oblaki zvoka, pri čemer je uporabljal nadvse kompleksno mrežo goste mikropolifonije (*Atmospheres*, *Volumina*, *Rekvjem*, *Lontano*). Ligeti je izoblikoval osebno in prepoznavno govorico, s katero se je zapisal med klasike glasbe prejšnjega stoletja, skladateljeva dela pa si je brez njegove privolitve prisvojil tudi Hollywood.

Leta 1949 je Ligeti prejel naročilo državnega radia z namenom ohranjanja »nacionalne dediščine« za novo delo, oziroma natančneje – za suito na madžarsko plesno glasbo bidermajerskega obdobja. *Stari madžarski salonski plesi* predstavljajo izbor plesnih melodij Jánosa Lavotte, Jánosa Biharija, Antala Csermáka in Márka Rózsavölgyija, ki jih je Ligeti orkestral za flavto, klarinet in godala. Dejal je, da mu je prav to delo zagotovilo ugled in prepoznavnost v domovini, saj so ga zelo pogosto izvajali. »Proslavilo me je delo, ki sploh ni bilo moje.«

Katarina B. Hočevnar

GODALNI KVARTET ZAÏDE

Mlad, a uveljavljen Godalni kvartet Zaïde, ki se lahko pohvali z zmagami na več mednarodnih tekmovanjih, prejema redna povabila najprestižnejših festivalov in koncertnih prizorišč sveta ter sodeluje z glasbeniki svetovnega ugleda. Leta 2012 je glasbenicam kvarteta – violinistkama Charlotte Malet in Leslie Boulin Raulet, violistki Sarah Chenaf ter violončelistki Juliette Salmona — uspel poseben podvig: na Mednarodnem Haydnovem tekmovanju na Dunaju je kvartet prejel tako prvo nagrado kot tudi vsa tri posebna priznanja..

Glasbenice so gostovale po Nemčiji, Nizozemski, Kitajski, Koreji, Italiji, Portugalski, Španiji, Belgiji, Švedski, Avstriji, Kolumbiji, Braziliji in Grčiji, v tako uglednih dvoranah, kot so denimo londonska dvorana Wigmore, Berlinska filharmonija, amsterdamski Concertgebouw, dunajsko Glasbeno združenje, kot tudi Festival v Aldeburghu, Beethovnov festival v Bonnu in Folle Journée. V sezoni 2015/2016 je bil kvartet nominiran za nagrado za vzhajajoče zvezde ECHO.

Sodelujejo s priznanimi komornimi glasbeniki, kot so Nicolas Altstaedt, Sung-Won Yang, Alexandre Tharaud ali Eric Le Sage ter Godalni kvartet Doric, Kvartet Zemlinsky in Kvartet Voce.

IZTOK HRASTNIK

Iztok Hrastnik velja za enega najbolj bleščečih slovenskih instrumentalistov. Od leta 2011 deluje v orkestru Dunajskih filharmonikov oz. v Dunajski državni operi, pred tem pa je bil solo kontrabasist v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija in je igral tudi v uglednem mednarodnem Mladinskem orkestru Gustava Mahlerja ter Svetovnem orkestru glasbene mladine. Poleg intenzivnega dela v matičnem orkestru pa redno nastopa tudi v različnih komornih sestavih. Kontrabasa se je začel učiti pri Zoranu Markoviću in pri njem je leta 2009 tudi diplomiral. Že po dobri polovici leta igranja kontrabasa je osvojil svojo prvo nagrado na državnem tekmovanju TEMSIG. Med številnimi nagradami in priznanji naj izpostavimo vsaj šev in letu 2006 prejeto nagradno štipendijo za izvedbo skladbe na poletnem tečaju v Baden-Badnu, tretje mesto na mednarodnem tekmovanju vseh disciplin v Semmeringu in prvo nagrado v kategoriji godal na mednarodnem tekmovanju ITHAKA v Ljubljani.

Kot solist je med drugim igral z Orkestrom Slovenske filharmonije, z orkestrom ljubljanske Opere in orkestrom Filharmonije Baden Baden. Kot člana različnih komornih sestavov pa ga lahko redno občudujemo na koncertih tudi v Sloveniji.

IRENA KAVČIČ

Irena Kavčič je solo flavtistka simfoničnega orkestra RTV Slovenija, ob tem pa kot gostja drugih uglednih orkestrów in komornih skupin pogosto nastopa tudi v tujini.

Po šolanju se je dodatno izobraževala na Univerzi za glasbo in gledališke umetnosti na Dunaju ter na Višji šoli za glasbo Kraljice Sofije v Madridu. Je dobitnica številnih najvišjih nagrad na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Kot solistka je nastopila tudi z Orkestrom Slovenske filharmonije in s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija.

Pogosto koncertira kot članica različnih komornih zasedb in orkestrów, denimo s Komornim orkestrom iz Mantove, Orkestrom Leonore in Spira Mirabilis, Haydnovo filharmonijo in Simfoničnim orkestrom Aarhus. Ob tem predano poustvarja komorno glasbo z glasbeniki, kot so Anneleen Lenaerts, Alexander Lonquich, Pekka Kuusisto, Knut E. Sundquist, Tommaso Lonquich, Claudio Martinez, Umberto Clerici, Jeffrey Swann, Kvartet Zaïde ali Per Rundberg.

Nastopila je na številnih festivalih, med drugim v Avstriji, Španiji, Italiji in na Danskem. Predstavila se je v prestižnih dvoranah, kot so Milanska Scala, berlinska Koncertna hiša, dunajsko Glasbeno združenje, madridski Narodni avditorij ter Glasbena palača v Valenciji.

TOMMASO LONQUICH

Tommaso Lonquich uživa ugled »izvrstnega klarinetista« (Mundo Clásico), ki slovi po »doživetem, razkošnem tonu, čarobni rafiniranosti in bleščeči virtuoznosti« (Oberon's Grove). Eden najbolj cenjenih glasbenikov svoje generacije se udejanja kot solo klarinetist Ansambla MidtVest in je član Komornoglasbenega društva Lincolnova centra.

Predstavlja se je na najprestižnejših odrih sveta, v partnerstvu z umetniki, kot so Pekka Kuusisto, Carolin Widmann, Sergio Azzolini, Ani in Ida Kavafian, Alexander Lonquich ter Danski kvartet, kot tudi z godalnima sestavoma Zaïde in Noûs. Kot gostujoči prvi klarinetist različnih orkestrów je sodeloval z dirigenti, kot so Zubin Mehta, Vladimir AŠkenazi, Fabio Luisi in Leonard Slatkin.

Je umetniški sovodja razgibanega kulturnega središča KantorAtelier v Firencah, posvečenega raziskovanju glasbe, gledališča, umetnosti in psihoanalize. Z Ansambлом MidtVest se prvenstveno posveča improvizaciji ter vodi delavnice na šoli Juilliard. Mojrstrske razrede podaja tudi na glasbeni akademiji Manhattan School of Music Univerze v New Yorku in na Kraljevem valižanskem glasbenem kolidžu.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

MADŽARSKI NARODNI FILHARMONIČNI ORKESTER ZSOLT HAMAR, dirigent CHRISTOPHER PARK, klavir

28. marec 2019 ob 19.30, dvorana Union, Maribor
4. koncert Orkestrskega cikla in za izven
Spored: Peter Iljič Čajkovski, Wolfgang Amadeus Mozart

Christopher Park

Zsolt Hamar

Madžarski
narodni
filharmonični
orkester

LUBOMYR MELNYK, klavir

22. april 2019 ob 20.30,
Viteška dvorana,
Pokrajinski muzej Maribor
Koncert cikla Jazz
v Narodnem domu in za izven

IRENA GRAFENAUER, flavta s prijatelji

23. april 2019 ob 19.30, dvorana Union, Maribor
5. koncert Komornega cikla in za izven
Spored: Sapa ljubezni in čarovnija izdiha.
*Na sporedu bodo dela J. S. Bacha, C. W. Glucka, G. Bizeta,
C. Debussyja, G. Enescuja, O. Messiaena, A. Rousslla,
R. Šankarja, T. Takemicuja idr.*

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor

Uradne ure: delavniki od 9.00 do 16.00, v sredo od 9.00 do 17.00,
v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor 📺 www.nd-mb.si

**VEČER
RADIO CITY**

Naklada: 200 kosov, brezplačen izvod.